

Vergaderjaar 2022–2023

29 398

Maatregelen verkeersveiligheid

Nr. 1061

BRIEF VAN DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 mei 2023

Rijden onder invloed van alcohol, drugs en/of rijgevaarlijke medicijnen (hierna: ROI) vermindert de rijgeschiktheid waardoor het risico op een verkeersongeval wordt vergroot. ROI is daarom een van de negen risicothema's in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030¹ (hierna: SPV) en een van de vijf hoofdthema's uit het Landelijk Actieplan Verkeersveiligheid 2022–2025.² Vorig jaar bleek uit het ROI-onderzoek³ dat het percentage bestuurders dat rijdt onder invloed van alcohol tijdens weekendnachten in vijf jaar bijna is verdubbeld. Gelet op de recente cijfers van het CBS⁴ en de motie van het lid Geurts⁵ over een halvering van het aantal verkeersslachtoffers in 2030 is het noodzaak nog meer in te zetten op een effectieve aanpak van ROI.

In deze brief wordt u, mede namens de Minister van JenV, geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van de integrale aanpak van ROI en als onderdeel daarvan de stand van zaken van het wetsvoorstel verbetering aanpak rijden onder invloed.

Noodzaak tot samenwerking

De integrale aanpak ROI richt zich op het verbeteren van de verkeersveiligheid door middelengebruik in het verkeer te verminderen. Om dit doel te bereiken zetten we in op meer weten, meer samenwerken en een effectievere aanpak van (zware) overtreeders. Dit doen we in samenwerking met meerdere departementen, mede-overheden, kennisinstituten, uitvoeringsorganisaties en andere maatschappelijke organisaties.

¹ Bijlage bij Kamerstuk 29 398, nr. 639.

² Bijlage bij Kamerstuk 29 398, nr. 998.

³ Bijlage bij Kamerstuk 29 398, nr. 1034.

⁴ Nieuwsbericht CBS: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/16/meer-verkeersdoden-in-2022-vooral-fietsende-75-plussers-vaker-slachtoffer>.

⁵ Kamerstuk 29 398, nr. 946.

Aan de totstandkoming van de integrale aanpak dragen vertegenwoordigers van deze partijen bij, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid en deskundigheid. Juist het bij elkaar brengen van de verschillende invalshoeken op ROI of middelengebruik in het algemeen kan leiden tot nieuwe inzichten of een andere aanpak.

Aanzet programmaplan integrale aanpak ROI: vier pijlers

Het programmaplan wordt uitgewerkt langs vier pijlers: werken aan integraal beleid, prevalentie en onderzoek, het verbeteren van communicatie en voorlichting en het versterken van bestuurs- en strafrechtelijke handhaving. Elke pijler bevat doelstellingen, nieuwe en/of doorlopende maatregelen, verantwoordelijkheden en randvoorwaarden. De pijlers vullen elkaar aan en op alle pijlers wordt tegelijk ingezet om de impact van de integrale aanpak van ROI te vergroten.

Werken aan integraal beleid

Middelengebruik in het verkeer kan worden gezien als een symptoom van een breder maatschappelijk probleem; problematisch middelengebruik. De aanpak van ROI vraagt inzet van meerdere ministeries. Deze pijler richt zich op het verbreden van de aanpak van ROI door het ondersteunen van medeoverheden bij de aanpak van ROI en het samenwerken met partijen (op andere beleidsterreinen) tegen ROI. Tegen ROI moet zowel landelijk, regionaal als lokaal preventief worden ingezet alsook handhavend opgetreden. Niet alleen door partijen die zich bezighouden met verkeersveiligheid maar ook partijen die zich richten op bijvoorbeeld jeugd, ouderen, (verslavings)zorg, horeca en evenementen of openbare orde.

Voorbeelden van maatregelen binnen deze pijler die in uitvoering zijn:

Ambtelijke klankbordgroep ROI	<ul style="list-style-type: none"> – delen van kennis en inzichten – meedenken met andere partijen – samenwerking bevorderen 	Doorlopend
Handreiking ROI voor gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> – rollen en verantwoordelijkheden ROI – delen van kennis en inzichten 	Eind 2023

Prevalentie en onderzoek

Deze pijler richt zich op het monitoren van de omvang van ROI in het verkeer en het gevaar van middelengebruik in het verkeer en de uitwerking van een risicogestuurde aanpak van ROI. Het streven is te komen tot een meerjarige onderzoeksagenda die ondersteunend is aan het ontwikkelen van beleid op de aanpak van ROI en de evaluatie van beleidsmaatregelen.

Voorbeelden van maatregelen binnen deze pijler die in uitvoering zijn:

Aanbesteding nieuw tweejaarlijks prevalentieonderzoek	Aselect testen van bestuurders met blaastest (alcohol) en speekseltest (drugs)	Eind 2023 aanbesteding 2025 eerste resultaten over 2024
Aanbesteding onderzoek naar middelengebruik bij verkeersslachtoffers op de Spoedeisende Hulp (SEH)	Speekseltest en vragenlijst bij verkeersslachtoffers op de SEH	Start onderzoek eind 2023

Vragenlijst risicoindicatoren SPV	Terugkerende vragenlijst, ook over alcohol, drugs en/of medicijnen in het verkeer	Is in ontwikkeling
ZonMw subsidie op gebied van alcohol en preventie	Het Ministerie van VWS zet via ZonMw in op het opbouwen van kennis over recentelijk geïdentificeerde vraagstukken op het gebied van alcohol en preventie. Een van de mogelijke onderzoeksthema's betreft alcohol en verkeer.	2023 en verder

Verbeteren van communicatie en voorlichting

Deze pijler richt zich op het stellen en versterken van de sociale norm dat bestuurders niet onder invloed deel moeten nemen aan het verkeer. Dit onder meer door het geven van informatie over de risico's aan middenengebruikers, maar ook aan de sociale omgeving of professionals van de middelengebruikers. In 2022 is een Communicatie Activatie Strategie Instrument (CASI-) traject doorlopen om te kijken of een brede campagne vergelijkbaar met BOB mogelijk is en effectief zou kunnen zijn voor ROI (dus inclusief drugs en rijgevaarlijke medicijnen). Hieruit is het advies gekomen dat één campagne vermoedelijk niet effectief is. Hiervoor is te veel verschil tussen de doelgroepen die verschillende middelen gebruiken en de context waarin het wordt gebruikt. Bovendien is een overheids campagne over drugs niet wenselijk aangezien deze verboden zijn en vanwege mogelijke neveneffecten van de campagne (denk aan het opwekken van interesse voor drugsgebruik). Daarom wordt op het gebied van drugs eerst onderzocht wie de specifieke doelgroep is en daarna eventueel ingezet op doelgerichte interventies. Wel wordt geadviseerd in te zetten op het communiceren over de wettelijke normen en de gevolgen van ROI binnen het bestuurs- en strafrecht. De adviezen uit het CASI-traject worden meegenomen in de ontwikkeling van een communicatiestrategie.

Voorbeelden van maatregelen binnen deze pijler die in uitvoering zijn:

Communicatiehandout ROI	<ul style="list-style-type: none"> – Handout voor mede-overheden en andere partijen die willen communiceren over ROI – Laatste inzichten in effectieve communicatie over ROI 	3 ^e kwartaal 2023
Verbreiding communicatieoverleg BOB naar ROI	<ul style="list-style-type: none"> – Er is nu uitvoeringsoverleg BOB met betrokken partijen – Gekeken wordt of dit overleg kan worden verbreed naar ROI, wellicht ook met meer partijen 	Startoverleg 2 ^e kwartaal 2023

Campagne «Rij ballonvrij»

Bijgevoegd vindt u ook een effect- en waarderingsonderzoek dat TeamAlert heeft uitgevoerd voor de derde ronde van de campagne «Rij ballonvrij» (zie bijlage). In deze ronde lag de focus op de passagiers van lachgasgebruikers achter het stuur. Zij worden gestimuleerd de bestuurder aan te spreken op hun lachgasgebruik in het verkeer. Uit het onderzoek blijkt dat de campagne wordt gewaardeerd. Bovendien is er een klein effect op de korte termijn op de intentie om de bestuurder aan te spreken op hun lachgasgebruik na het zien van de campagne. Verder blijkt uit de lage respons tijdens het onderzoek weer hoe lastig het is de

doelgroep betrokken te houden. De campagne moet vaak worden herhaald om het effect op de korte termijn vast te houden. Verder worden suggesties meegenomen in de ontwikkeling van de volgende ronde waarin ook rekening wordt gehouden met het lachgasverbod. De Kamer wordt tegen einde 2023 nader geïnformeerd.

Versterken van bestuurs- en strafrechtelijke handhaving

Deze pijler richt zich op een effectieve aanpak van (zware) overtredders. ROI is een misdrijf. Het vergroten van de objectieve en subjectieve pakkans is hierbij belangrijk. In het Nederlandse duale stelsel is sprake van bestuursrechtelijke maatregelen gericht op het voorkomen van recidive en strafrechtelijke sancties gericht op het bestraffen van bestuurders die in overtreding zijn. In 2022 zien we een forse stijging van zowel het aantal opgemaakte proces-verbalen voor ROI, als van het aantal bestuursrechtelijke mededelingen voor ROI.

Voorbeelden van maatregelen die binnen deze pijler die in uitvoering zijn:

Verbeteren mededelingenproces door CBR en politie	<ul style="list-style-type: none"> – Automatisering van drugsmededelingen – Informatiebijeenkomsten over mededelingenproces en nieuwe educatieve maatregel drugs (EMD) 	Doorlopend
Eerste verkenning (her)invoering Alcoholslot(programma)	– Verkenning naar mogelijkheden voor (her)invoering alcoholslot(programma)	Start verkenning 2 ^e kwartaal 2023. Kamer wordt eind 2023 geïnformeerd

Het wetsvoorstel verbetering aanpak rijden onder invloed wordt door de Minister van JenV verder in procedure gebracht nu de benodigde middelen voor de implementatie beschikbaar zijn. Met het wetsvoorstel wordt voorgesteld de recidiveregeling ernstige verkeersdelicten te schrappen omdat deze onvoldoende effectief is en drie nieuwe maatregelen te introduceren: 1) Dadelijke uitvoerbaarheid van de ontzegging van de rijbevoegdheid tot het besturen van een motorrijtuig (hierna OBM). Hierdoor kan een OBM direct in werking treden, ook in afwachting van een eventueel hoger beroep. 2) Mogelijkheid van vervangende hechtenis bij schending van een OBM. 3) Mogelijkheid voor de rechter om in aanvulling op een OBM het rijbewijs ongeldig te verklaren. De betrokkene moet dan na afloop van de OBM opnieuw zijn rijgeschiktheid en rijvaardigheid aantonen om weer te mogen rijden.

Hoe nu verder

In deze brief is gemeld op welke wijze het kabinet ROI aan wil pakken met medeoverheden en een rijke schakering aan uitvoeringsorganisaties en maatschappelijke organisaties. Op dit moment wordt nagegaan welke maatregelen het meest kansrijk zijn en het meeste effect opleveren in het terugdringen van ROI. Naast de al genoemde maatregelen ontwikkelt lenW dit jaar samen met betrokken partijen onder meer een meerjarige onderzoeksagenda en een communicatiestrategie. Beiden dragen bij aan de verdere vormgeving van de integrale aanpak.

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
M.G.J. Harbers